

Bùi Giáng - Vẫn sẽ còn những "bạn quay về"

--- không rõ tác giả ---

Bùi Giáng là thi sĩ với một thân phận khác thường dường như sinh ra để "chịu cuồng si để sáng suốt" chịu "Đui mù cho thỏa dạ yêu em".

Người ta biết đến Bùi Giáng bởi những cuốn khảo luận văn học như những cuốn viết về Truyện Kiều, Chinh Phụ Ngâm, Lục Vân Tiên... những cuốn khảo luận triết học như Tư tưởng hiện đại, Tư tưởng hiện đại và Heidegger, những tác phẩm chuyển ngữ tuyệt vời như Cõi người ta, Hoàng tử bé, Khung cửa hẹp, Mùi hương xuân sắc...

Nhưng người ta còn rất yêu cả thơ ông!

Mỗi khi đọc những câu thơ hay của Bùi Giáng, tôi lại nhớ đến tiếng đàn "bốn dây rõ máu năm đầu ngón tay" của Thuý Kiều, bởi những câu thơ như được chất ra từ máu của con người khắc khoải khôn nguôi về thân phận con người, về thế gian này.

Hình như ít ai trong số các nhà thơ Việt Nam hiện đại lại viết nhiều về cõi trần gian như ông. Lúc thì nguyện "yêu trần gian nguyên vẹn" lúc thì "sẽ tiếc thương trần gian mãi mãi" lúc khác lại là:

*Ta đếm lại từng ngón tay lấy bấy
Đời chúng ta là mấy trăng tròn.*

Yêu thiết tha cõi trần gian, nhiều khi ông nhìn trời đất như đứa trẻ. Ông hỏi sông:

*Ngàn mây về cuối mãi trời xa.
Nước có bằng lòng đứng đợi ta?*

Ông bập bẹ:

*Trần gian ơi cánh bướm cánh chuồn chuồn.
Con kiến bé cùng hoa hoang cỏ dại,
Con vi trùng cùng sâu bọ cũng yêu luôn.*

Ông kêu lên thảng thốt: "Đề gót chân, anh đứng ngó như ngây". Ông oà khóc, không gìn giữ: "Em ra đi đời bưng mặt khóc oà".

Nhưng Bùi Giáng là đứa trẻ biết rằng "Điều đứt dây trẻ cũng cầm bằng". Thơ ông từ bài này sang bài khác, từ trang này sang trang khác thấm đượm nỗi lo âu cho "Những thân đau khổ những đời rã rời", "Những nỗi đau về chẳng hẹn giờ"... Ông là con người:

*Người kia đứng lại
Nghe trời đẩy xuống hai vai.*

Gánh nặng đó ông gánh chịu suốt cả cuộc đời đơn độc của mình. Nhiều khi ông cô đơn như một gã say: "Đời đại khờ như một giấc chiêm bao", nhiều khi ông lắng nghe "Mấy đời ly biệt về đau trong mình", nhiều khi ông van nài:

*Em ở lại với đời ta em nhé.
Em đừng đi cho ta nắm tay em...*

Ý thức sâu xa về mọi sự của cuộc đời đang sống làm ông luôn phấp phồng, lo lắng:

*Nhưng em hối trần gian ôi ta biết
Sẽ rời ra vĩnh biệt với người thôi*

và:

*Đài vũ trụ hồn chiêm bao rạng tỏ
Một nụ cười thế giới sẽ chia đôi.*

Mỗi cảnh, mỗi vật đều in dấu nổi pháp phông, lo lắng ấy. Nào là "Đường vất vả vó ngựa chồn lão đảo", nào là "Tờ cỏ thơm như lệ ứa pha hồng", nào là Miền cát lạnh chân lạc đà bé bỏng/ Bóng hình em tôi tả dưới trăng rằm", nào là "Bước ngại ngừng neo mộng mấy lần sai"...

Giờ thì con người luôn muốn yêu thương, lo lắng cho Cõi người ta ấy đã ra đi. Có lẽ, trước lúc an nghỉ ông vẫn còn băn khoăn: Còn không một bận quay về/Vườn xưa ngó bóng trăng thề vàng gieo.

Tôi tin rằng đời sẽ vẫn giữ nguyên lời nhắn gửi hay là niềm mong ước của ông.

Bùi Giáng sinh năm 1926 tại Quảng Nam, bên ngoại là họ Bùi - Vĩnh Trinh, một dòng họ lớn, giàu có; bên nội là họ Hoàng - Xuân Đài, dòng họ đã sản sinh ra anh hùng dân tộc Hoàng Diệu và các hậu duệ của ông là những trí thức tên tuổi như nhà toán học Hoàng Tụy, họa sĩ Hoàng Kiệt, các giáo sư Hoàng Chúng, Hoàng Phi, Hoàng Quý...

Với một trí thông minh khác thường, Bùi Giáng đã học tiếng Đức, tiếng Pháp, chữ Hán. Ông đọc nhiều, có kiến thức uyên bác. Ông am hiểu tư tưởng Lão - Trang, triết lý đạo Phật và triết học phương Tây. Ông đã đi dạy, viết sách, dịch sách và làm thơ. Ông để lại khoảng 50 tác phẩm.

Bùi Giáng có một đời sống không thường. Ông như luôn chìm đắm trong những ý tưởng, những buồn vui ở một cõi nào và là một hình ảnh rất quen thuộc đối với người dân Sài Gòn. Họ quý trọng và yêu thương ông. Trong hai ngày 9 và 10.10.1998, khi thi hài ông được quàn tại nhà tang lễ chùa Vĩnh Nghiêm, nơi này lúc nào cũng đông người vào ra thăm viếng. Đêm 10.10.1998, nhiều văn nghệ sĩ đã thức trọn đêm bên quan tài ông.

Trong nền thơ hiện đại VN, ở ranh giới điên điên tỉnh tỉnh, thi sĩ họ Bùi có một chỗ đứng riêng. Để bạn đọc làm quen với thơ của ông, chúng tôi xin giới thiệu bài viết sau đây của nhà thơ Ý Nhi, người đã chăm lo việc tái bản "Mưa nguồn" - tác phẩm tiêu biểu của Bùi Giáng.